

Tapaturmainen aivovamma tunnetuksi Aivovammaviikolla

Viikolla 46 eli **9. – 15.11.2015** vietetään jo kahdeksatta vuotta jatkunutta Aivovammaviikkoa. Teemaviikon tarkoituksena on lisätä oikeaa tietoutta aivovammoista ja hälventää ennakkoluuloja.

Aivovamma on tapaturman aiheuttama aivokudoksen vaurio, joka syntyy päähän kohdistuvasta iskusta tai liike-energiasta. Perinteisesti tapaturmaisen aivovamman riskiryhmänä ovat olleet nuoret miehet. Koska iäkkäät ovat nousseet nuorten rinnalle riskiryhmäksi, haluaa Aivovammaliitto ry muistuttaa tänä vuonna siitä, että aivovamma voi sattua kenelle hyvänsä. Kun ihmiset asuvat kodeissaan yhä iäkkäämmiksi, ovat yli 70-vuotiaat nousseet toiseksi merkittäväksi riskiryhmäksi. Vanhuksilla kaatumiset ovat merkittävin vakavien aivovammojen syy.

Kaikista aivovammatapauksista noin kaksi kolmasosaa sattuu miehille, mutta sukupuoliero alkaa tasoittua 45 ikävuodesta lähtien. Yli 75-vuotiaiden ryhmässä naiset ovat enemmistönä. Aivovammaliitto haluaa ottaa huomioon erityisesti ne seikat, jotka voivat ikäihmisillä aiheuttaa putoamisia, kaatumisia tai muita onnettomuuksia, joissa voi tavalla tai toisella päänsä kolhaista ja saada tapaturman aiheuttaman aivovamman. Liitolta onkin tänä vuonna ilmestynyt asiaan pureutuva esite ”Ikäihmiset ja aivovammojen ehkäisy – opas yli 70-vuotiaille ja heidän läheisilleen”.

Emme ole tunteettomia – emme ole ilkeitä

Ritva Parjasen perheellä on mökki Rauman edustalla. Paikka on hänelle rakas ja siellä hän lataa akkujaan.

-Olimme kaatamassa isoa koivua mökin läheltä eräänä talvisena lauantaina vuonna 2010. Pakkasta oli parikymmentä astetta. Minun tehtäväni oli käynnistää akulla toimiva vinssi, jos puu alkaisi kaatua mökin päälle. Olin eri suunnassa kuin puun oletettu kaatumissuunta, mutta koska koivussa oli toisella puolella pitkiä oksia, lähti puu kiertymään kaatuessaan. Oksat katkaisivat kuusen, joka kaatuessaan osui minua päähän.

Ritva pääsi hoitoon nopeasti, vaikka mies joutuikin hakemaan hoitohenkilökunnan rannalta autollaan, sillä ambulanssi ei voinut ajaa meren jäällä. Hänelle laitettiin hengityspotki ja kiidätettiin siirtovalmistelujen jälkeen Medihelillä leikkaukseen. Ritvalla oli kallonmurtuma, aivoverenvuotoa ja turvotusta aivoissa. Lääkärin mukaan vuoto tuli valtimosta ja oli hengenvaarallista. Häntä kouristeli ja hän sai epileptisen kohtauksen. Kaikki muistijäljet hävisivät viikoksi.

Ritva kuvailee, että päästyään aikanaan kotiin hän oli hyvin väsynyt, kärsi päänsärystä ja huimauksesta.

-Tunsin itseni yksinäiseksi. Ulkona oli liukasta, enkä uskaltanut lähteä kävelyille, ja autolla ajokin oli kielletty toistaiseksi. Ystävät ja läheiset vierailivat, mutta päivät olivat pitkiä, eikä lukeminenkaan sujunut - eikä suju vielä.

Huhtikuun lopussa hän palasi töihin. Aluksi hän teki osa-aikatyötä, mutta ajan kuluessa työ muuttui takaisin kokopäiväiseksi. Parin vuoden kuluttua alkoi kasaantua ongelmia. Ritva tunsikin itsensä väsyneeksi, hän joutui ponnistelemaan oppiakseen uusia työtapoja ja joutui kyselemään neuvoja sellaisiin asioihin, jotka olivat aiemmin olleet itsestäänselvyksiä. Ritva kertoi valittelevansa pään sekavuutta ja keskittymiskyvyttömyyttä. Hän ei osannut käyttää työvälineitä ja koki, ettei ollut kuullut puhuttavankaan sellaista asioista, joita hänelle sanottiin kerrotun. Päänsärkykin paheni. Tässä vaiheessa työterveyshuollon kautta aivovamma diagnosoitiin ja hän pääsi kuntoutukseen.

-Nyt olen oppinut, että olin asettanut työelämätaivoitteeni liian korkealle. Tänä päivänä toivon asioiden järjestyvän niin, että voin tehdä puolipäiväisesti työtäni vanhusten parissa, sillä työ on minulle edelleen tärkeää. Loppuajan ehdin keskittyä lepäämiseen ja akkujen lataamiseen.

Ritva toivoo omaisilta ja läheisiltä ymmärrystä ja uskallusta ottaa puheeksi vaikeatkin asiat.

-Toivon, etteivät vammamme aiheuttamat hankaluudet jää selvittämättä ja aiheuta näin eripuraa kanssakäymisessä. Emme me ole tunteettomia, emmekä ilkeitä. Meillä on aivovamma, mutta haluamme sen aiheuttamista haasteista huolimatta elää mukavaa elämää yhdessä muiden kanssa.

Lisätiedot ja haastattelupyynnöt: ritvaparjanen60@gmail.com

Aivovammasta

Aivovamman saa vuosittain arviolta 15 000 –20 000 suomalaista ja sen jälkitilan oireita on noin 100 000 henkilöllä. Jälkitilalla tarkoitetaan tapaturman välittömien vaikutusten paranemisen jälkeen ilmeneviä pitkäaikaisia tai pysyviä muutoksia. Kun mukaan lasketaan vammautuneen lähipiiri, aivovamma koskettaa noin puolta miljoonaa suomalaista. Sekä aivovammat että niiden oireet ovat hyvinkin monimuotoisia ja yksilöllisiä, eikä aivovamma ole älyvamma, vaikka se voikin aiheuttaa esimerkiksi muistihäiriöitä ja vaikeuksia oppia uutta.

Aivovammoja syntyy eniten putoamisten ja kaatumisten seurauksena, liikenneonnettomuuksissa, pahoinpitelyissä tai vapaa-ajan tapaturmissa. Erittäin lievän aivovamman, eli kansanomaisesti aivotärähdyksen, saaneista valtaosa toipuu oireettomaksi. Mitä vakavammasta vammasta on kyse, sitä todennäköisemmin siitä jää pysyviä oireita. Tyypillisimpiä oireita ovat voimakas väsymys, muistin häiriöt, aloitteen heikkeneminen, toiminnan ja ajattelun hidastuminen, sanojen löytämisen vaikeus, tunteiden ja käyttäytymisen hallinnan vaikeudet sekä erilaiset fyysiset oireet kuten epilepsia ja päänsärky. Työikäisille vakavia aivovammoja syntyy yleisimmin liikenneonnettomuuksissa ja ikäihmisille kaatumistilanteissa. Aivovamma on alle 45-vuotiaiden yleisin välitön kuolinsyy.

Aivovammaliitosta

Aivovammaliitto on aivovammautuneiden ihmisten ja heidän läheistensä etujärjestö, jonka tarkoituksena on edistää aivovammaisten henkilöiden suoriutumista yhteiskunnassa itsenäisesti ja yhdenvertaisina muun väestön kanssa. Toiminnan tavoitteena on myös aivovammojen tutkimuksen, hoidon ja ennaltaehkäisyn kehittyminen. Liiton toimintaan kuuluvat oleellisesti neuvonta, ohjaus, vertaistuki, tiedottaminen, koulutus, sopeutumisvalmennuskurssien järjestäminen, vaikuttaminen, yhteistyö muiden vammaisjärjestöjen ja viranomaisten kanssa sekä yhdistystoiminnan tukeminen.

Aivovammaliittoon kuuluvilla yhdistyksillä on toimintaa noin 30 paikkakunnalla eri puolilla Suomea.

Lisätietoja aivovammoista ja yhdistysten toiminnasta:

www.aivovammaliitto.fi

www.aivovaurio.fi

www.elamajatkuu.fi

Toiminnanjohtaja Anne Porthén, anne.porthen@aivovammaliitto.fi, p. 050 536 6390

Tiedottaja Pia Warvas, pia.warvas@aivovammaliitto.fi, p. 050 306 7916